

предметів, високим рівнем майстерності в галузі навчально-виховної та розвивальної роботи. Тобто корекційний педагог повинен отримати не лише загальну професійну, але й фахову підготовку зі спеціальної педагогіки та психології.

Висновки. Отже, від особистості педагога, рівня його професійних умінь і навичок, уміння працювати з батьками залежить ефективність його виховної, педагогічної діяльності та корекційної роботи. Модель корекційно-педагогічної діяльності зорієнтована на підготовку багатoproфільного фахівця, який може працювати з дітьми з особливими освітніми потребами не лише у дошкільних навчальних закладах чи спеціальних закладах загальної середньої освіти, але й у інклюзивно-ресурсних та реабілітаційних центрах, закладах організації дозвілля, службах роботи з сім'єю тощо.

Перспектива дослідження. У практичному дослідженні реалізації функцій педагога у роботі з учнями з порушеннями інтелектуального розвитку на базі Запорізької спеціальної загальноосвітньої школи-інтернат «Джерело» Запорізької обласної ради.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Миронова С. Системний підхід до організації та змісту багаторівневої професійної підготовки корекційного педагога. *Вища освіта України*. 2008. № 3 С. 107–109.
2. Основи корекційної педагогіки : Навчальна програма для педагогічних спеціальностей вищих закладів освіти / Укл. В. М. Синьов. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова. 2006. 245 с.
3. Педагогика / Под ред. Ю. К. Бабанського. М. : Просвещение, 1988. 325 с.
4. Пехота О. М., Кіктенко А. З. Освітні технології : Навчально-методичний посібник. К. : А.С.К., 2001. 256 с.

Лотиш Лариса Валеріївна

Вчитель початкових класів

комунального закладу «Прилуцька спеціальна школа»

ПРИЙОМИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ В УЧНІВ

З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

У статті здійснено аналіз робіт науковців з проблематики формування й розвитку навичок читання у молодших школярів із порушеннями інтелекту. Висвітлено методичні прийоми, які дозволяють покращити техніку читання в учнів зазначеної категорії. Наголошено на причинах, які заважають якісно й швидко розвивати досліджуванні

навички в учнів спеціальних шкіл. Підкреслюється необхідність кропіткої, довготривалої та систематичної роботи у цьому напрямку.

Ключові слова: діти з порушеннями інтелекту, методичні прийоми, удосконалення навичок читання.

Lotysh Larysa Valeriyivna

Primary school teacher

communal institution «Prylutska spetsialna shkola»

TECHNIQUES FOR IMPROVING READING SKILLS IN STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

The article analyzes the work of scientists on the formation and development of reading skills in primary school children with intellectual disabilities. Methodical methods that allow to improve reading technique in students of this category are highlighted. Emphasis is placed on the reasons that prevent high-quality and rapid development of research skills in students of special schools. The need for painstaking, long-term and systematic work in this direction is emphasized.

Keywords: children with intellectual disabilities, methodical methods, improvement of reading skills.

Постановка проблеми. Вміння дитини читати свідчить не тільки про її розвиток, але й можливості більш глибоко пізнати оточуючий світ, бути цікавим співрозмовником у спілкуванні, мотивувати себе до подальшого знайомства з цікавим для себе колом питань тощо. Серед дитячої популяції певний відсоток належить дітям, які мають порушення інтелектуального розвитку. У наш час така категорія школярів може навчатися, як в спеціальних закладах середньої освіти, так і в інклюзивних класах звичайних шкіл.

Для дітей з порушеннями інтелекту молодшого шкільного віку навчання читанню набуває особливого корекційно-педагогічного напрямку, який є актуальним для більшості дітей цієї категорії протягом всього терміну навчання в школі. Формування вміння читати сприяє інтелектуальному й мовленнєвому розвитку дітей, збагачує активний та пасивний словники. Питання початкового навчання читання школярів із порушеннями інтелекту набуває особливого значення в рамках означеної проблеми.

Актуальність. Проблему підвищення якості формування навичок читанню дітей з порушеннями інтелектуального розвитку досліджували А. Аксьонова, М. Гнезділова, О. Граборов, Р. Колеватова, Р. Левіна, Р. Лалаєва, В. Петрова, Н. Сорокіна. Науковці зазначають, що процес формування техніки читання у дітей з порушеннями інтелекту протікає значно важче, ніж у їх однолітків з нормо-типовим розвитком. Під час читання школярі цієї категорії допускають багато помилок (не дочитують закінчення слів, спостерігаються пропуски,

спотворення і перестановки на рівні звуків, складів, слів у реченні тощо). Також дослідники відзначали значні труднощі, які відчувають діти з інтелектуальними порушеннями при розумінні тексту чи його аналізі.

Мета статті полягає у висвітленні найбільш ефективних прийомів удосконалення навичок читання в учнів з інтелектуальними порушеннями.

Виклад основного матеріалу. Вчителі, які працюють із учнями з порушеннями інтелекту повинні в обов'язковому порядку вводити в структуру уроку форми роботи пов'язані з читанням і розвитком мовлення. На нашу думку, робота з відпрацювання техніки читання в спеціальній школі може дати позитивні результати лише в тому випадку, якщо вона буде проводитися регулярно.

Для формування повноцінної навички читання у таких дітей необхідно використовувати корекційно-розвиваючі прийоми та ігрові вправи, які систематизовані й диференційовані нами на групи за принципом корекційної та розвиваючої спрямованості:

- розвиток артикуляційного апарату;
- розвиток дихання;
- розвиток зорового сприйняття, уваги, пам'яті, розвиток фонематичного слуху у дітей.

Одним з ефективних прийомів у відпрацюванні техніки читання є спеціальні систематичні вправи, які сприяють відтворення складових структур і слів, що викликають труднощі у учнів з інтелектуальними порушеннями. Техніка читання повинна постійно перебувати на контролі вчителя.

За даними А. Аксьонової, оптимальний темп читання, це – 120-150 слів за хвилину. Саме в цьому темпі досягається краще розуміння змісту прочитаного. При зниженні темпу читання знижується і розуміння змісту прочитаного. Швидкість читання є важливим фактором, що впливає на успішність. На нашу думку, щоб домогтися таких результатів, необхідно:

- збільшити частоту читання;
- розширювати кут периферичного зору;
- підвищувати стійкість уваги;
- поліпшувати оперативну пам'ять;
- удосконалювати артикуляційний апарат (для цього виконується артикуляційна гімнастика).

Нами розроблено методичні рекомендації з використання прийомів навчання читанню дітей з порушеннями інтелекту:

1. Важлива не тривалість, а частота тренувань.

Людська пам'ять влаштована таким чином, що запам'ятовується не те, що постійно перед очима, а те, що миготить, то з'являючись, то зникаючи. Саме воно створює роздратування і запам'ятовується. Тому якщо ми хочемо допомогти дітям довести якісь навички до автоматизму, потрібно щодня, через певні проміжки часу проводити з ними невеликі за обсягом вправи.

2. Колективне читання. Це читання, коли всі учні читають одночасно вголос напівголосно, кожен зі своєю швидкістю протягом 5 хвилин.

3. П'ятихвилинки читання. Незалежно від уроку, в кожній дитини на парті повинна лежати книга для читання. Будь-який урок починається з того, що діти відкривають цю книгу й 5 хвилин читають в режимі колективного читання.

4. Розвиток оперативної пам'яті. Науковцями доведено, що розвиток техніки читання часто гальмується через низький рівень розвитку оперативної пам'яті в учнів з порушеннями інтелекту. Читаючи речення з 6-8 слів, дитина, дочитавши до третього-четвертого слова, забуває перше слово. Тому школяр не може вловити сенс прочитаного.

Необхідна робота з розвитку оперативної пам'яті в таких учнів. Робиться це за допомогою зорових диктантів. Після запису тексту з дітьми проводиться порівняння з текстом на дошці (самоперевірка).

5. Багаторазове читання. Такий вид читання проводиться в режимі колективного читання. При цьому необхідно враховувати, що швидкість читання у дітей різна, тому орієнтуватися потрібно не на рівний за обсягом уривок, а на однаковий проміжок часу.

Учитель пропонує дітям протягом 1 хвилини читати один і той же уривок з тексту. Після закінчення хвилини, кожен з учнів повідомляє, до якого слова він встиг дочитати. Потім потрібно повторити процес читання цього ж уривка тексту. Природно, що вдруге дитина прочитає вже більше. Збільшення темпу читання стимулює інтерес дитини. Не рекомендується читати один і той же уривок більш 3-х разів.

6. Читання в темпі скоромовки. Ця вправа спрямована на розвиток артикуляційного апарату, вимоги до виразності читання повинні бути знижені, але підвищені вимоги до чіткості прочитання закінчень слів. Вправа триває не більше 30 секунд. Проводиться в режимі колективного читання.

7. Стимулювання учнів. Час від часу необхідно проводити перевірку засвоєного, тобто заміряти швидкість читання.

Щоб підвищити швидкість читання, важливо тренувати дітей з порушеннями інтелектуального розвитку сприймати склад, як єдине ціле, як основу прочитання слова. Для таких вправ необхідні спеціальні таблиці складів.

Варто пам'ятати, що в процесі читання має значення кількість знаків, які потрапляють в поле зору дитини. Для швидкого читання необхідно розвивати периферичний зір. Він дозволяє охопити більше інформації за одиницю часу.

Як показали дослідження, очі людини при читанні знаходяться в одному з двох станів: фіксації (зупинення) чи зміни точок фіксації (рух). Сприйняття тексту відбувається тільки в момент зупинки, або фіксації, очей. Природно, що швидкість переробки інформації в цих умовах залежить від того, яка кількість буде сприйнято в момент зупинки погляду. Відповідно, підвищення швидкості читання – це збільшення обсягу сприйнятої інформації при зупинці очей під час читання. Різниця між людиною, читаючою швидко, і людиною, читаючою повільно, полягає не в швидкості руху очей, а в кількості матеріалу, який сприймається в момент фіксації. Тому для підвищення швидкості читання необхідно зменшити число зупинок очей на рядку і їх тривалість. При цьому важливо збільшувати число букв, слів, що сприймаються за одну фіксацію. Крім того, необхідно мати добре розвинений периферичний зір.

Висновки. Отже, систематичне застосування запропонованих нами методичних прийомів сприятиме підвищенню ефективності техніки читання дітьми з порушеннями інтелекту, розуміння ними прочитаного, розвиватиме усне зв'язне мовлення, збагачуватиме активний і пасивний словник.

Перспектива дослідження. Подальшою перспективою нашого дослідження є розроблення методики переказу прочитаних текстів школярами з порушеннями інтелекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова Л. С., Шаховская С. Н. Москва: Просвещение, 2002. 680 с.
2. Воронкова В. В. Подготовка к обучению грамоте умственно отсталых старших дошкольников. *Дефектология*. 1997. № 5. С. 32–37.
3. Лалаева Р. И. Нарушения чтения и пути их коррекции у младших школьников. Москва: Индион, 2002. 246 с.
4. Сорокина Н. К. Особенности навыков чтения у детей-олигофренов. *Вопросы олигофренопедагогике*. 1977. №3. С. 44–47.